

Forretningsudvikling og digitalisering

Bo Hjort Christensen

KAPITTEL 1 INTRODUKSJON 12

KAPITTEL 2 PERSPEKTIV (Virksomhetsperspektivene) 34

KAPITTEL 3 PENGER (Kost-nytte-analysen) 84

KAPITTEL 4 PRODUKT (Applikasjoner) 134

KAPITTEL 5 PROSJEKT (digitaliseringsprosjekter) 210

KAPITTEL 6 PROSESS (anskaffelses- og implementeringsprosessen) 252

KAPITTEL 7 PARTNER (digitaliseringspartner) 310

Innhold

KAPITTEL 1 INTRODUKSJON 12

Digitalisering som fenomen	13
Begrepet digitalisering	16
Digitaliseringens ulike posisjoner	22
Digital kompetanse	28
Systemenes formål	29
P7-rammeverket	32

KAPITTEL 2 PERSPEKTIV (Virksomhetsperspektivene) 34

IT-strategier versus digitale strategier	36
Et mulig årsak-virkningsscenario	40
Virksomhetsarkitektur	43
A: Organisasjon	46
B: Prosess	47
C: Data	48
D: Systemer	50
Systemarkitektur	
- en dypere beskrivelse	50
E: Teknisk infrastruktur	52
Relasjonene mellom arkitekturdomenene	52
Business-to-business:	
Når arkitekturene koples	57
Arkitekturens nytteverdi	59
Bransjebegrepet	59
Bransjenormen	61
Prosess: En begrepsavklaring	69
Prosessforbedring	75
Den kronglete veien fra anskaffelse til gevinst	77

Prosesskvalitet	78
Prosess: Håndtering av inngående faktura	79
Undersøkelsen til MIT Center for Digital Business	81

KAPITTEL 3 PENGER (Kost-nytte-analysen) 84

Fra endring til gevinst	86
Effektprofil og gevinstpotensial	90
Effekt- og gevinststiler	93
Business case	95
ROI-modellens konstruksjon	99
Interne kostnader	99
Eksterne kostnader: Del 1	100
Eksterne kostnader: Del 2	100
Gevinster: Del 1	100
Gevinster og tap: Del 2	100
Kostnadspåslag	101
Return on investment (ROI)	101
ROI-MODELLEN (Return on investment)	102
TCO-modellens konstruksjon	103
Volumtall (som påvirker lisensleie)	103
Kostnader (lisensleie)	103
Kostnader (arbeidsinnsats)	104
Kostnader (forvaltning)	104
TCO-MODELLEN (<i>total cost of ownership</i> - SaaS)	105
Volumtall	106
Lisenskostnader	106
Kostnader (prosjekt)	107
Kostnader (forvaltning)	107
TCO-MODELLEN (<i>total cost of ownership - on premise</i>)	108

Cost breakdown structure (CBS)	110
Økonomimodellen i praksis	112
Estimeringsteknikker og statistisk usikkerhet	115
En forenklet kalkylemodell	122
Kalkylemodellen i en SaaS-kontekst	127
Akkumulert kost/gevinst over tid	131

KAPITTEL 4 PRODUKT (Applikasjoner)

Forretningssystemet; en begrepsavklaring ..	136
Fra MRP 1 til «postmodern ERP»	142
ERP-suite vs. best-of-breed	153
Integrasjon som en tjeneste - API-økonomien	154
Masterdata og produktdata	158
Systemegenskaper - en overordnet vurdering	160
Aksessnivå - persepsjon	160
Datanivå	162
Funksjonsnivå	164
Ytelsesnivå	164
Software as a service - en begrepsavklaring	167
Kjennetegnene	167
SaaS - en arkitekturmodell	167
Public cloud	168
Private cloud	168
Single tenancy	168
Multi tenancy	169
SaaS-arkitekturerne - en dypere beskrivelse av forskjellene	169

Born SaaS vs. Been SaaS	171
ERP-markedet i Norge	174
Et rammeverk for kategorisering	174
ERP-suitenes posisjon i rammeverket	176
ERP-systemenes DNA	178
Leverandørens historie, status og strategier	179
ERP-løsningene i et historisk perspektiv	186
Oppgraderinger av SaaS-løsninger	187
Bransjeløsninger - en begrepsavklaring	193
Det globale forretningssystem	196
Forretningssystemets livsløp hos kunden	201
Roboter og robotisering	204

KAPITTEL 5 PROSJEKT (digitaliseringsprosjekter)

Prosjektorganisering - det store bildet	212
Delprosjekt masterdata	213
Delprosjekt omstilling	213
Delprosjekt prosess	214
Delprosjekt teknologi	214
Arkitektene	215
Testleder	215
Kvalitetsrevisor	216
Prosjektlederstøtte	217
Styringsgruppen	217
Kontraktforum	219
Djevelen ligger i detaljene	220
Ressursmodellen	221
Referater fra styringsgruppens møter	225

Prosjektrisiko	229
Risikovurderinger før kontraktsinngåelse	232
Løpende risikovurderinger i prosjektgjennomføringen	233
Risikovurderinger forut for oppstart	233
Løpende risikovurderinger etter oppstart	234
Valgrisiko - funksjonelt og finansielt	234
Leverandørens leveranseevne	236
Kundens mottaksevne	238
Samarbeidsevne og mellommenneskelige relasjoner	239
Digitalisering og sikkerhetsrisiko	243
Konfidensialitet	244
Integritet	244
Tilgjengelighet	245
Rapportering av risiko	246
Risikoregister	249
Team versus gruppe	250

KAPITTEL 6 PROSESS (anskaffelses- og implementeringsprosessen)

Det store bildet	254
Begrunnelser for å skifte ERP-system	256
Kjøp av ERP-system - en overordnet analyse	260
Tvunget valg - en refleksjon	264
Valgets kvaler	265
Feilkilder i evalueringen	271
Dialogbasert anskaffelsesprosess	272
Kontraktstyrt tilbudsprosess	278
Alternativ modell	279

Implementeringsmetoder	280
Variantene	280
Vannfallsmetoden	281
Agile metoder	281
Malbasert implementering	283
Hva er da den beste metoden?	284
Arbeidspakker (work breakdown structure)	285
WBS 1.1: Valg og kontrahering	287
WBS 1.2: Analyse og design	288
WBS 1.3: Bygge og teste	291
WBS 1.4: Oppstart og stabilisering	293
WBS 1.5: Forvaltning og optimalisering	294
WBS 1.6: Masterdata	295
WBS 1.7: Prosjektledelse	295
WBS 1.8: Omstilling	297
Byttekostnad	298
Systemforvaltning	300
Kontraktmodeller	307

KAPITTEL 7 PARTNER (digitaliseringspartner)

Applikasjonssentriske økosystemer	312
Programvarehusenes partnerstrategier	317
Det nye trekantforholdet	320
Valg av implementeringspartner	322
Litteratur	324
Stikkordsregister	325

Figurliste

Figur 1.1	Digitalisering anno 2017	18	Figur 3.8	Fra TCO-modell til regnskap	112
Figur 1.2	Den «digitale» mekaniske regnemaskin anno 1950	19	Figur 3.9	ROI - fra teori til praksis	114
Figur 1.3	Tre ambisjonsnivåer	21	Figur 3.10	Estimeringsusikkerhet	116
Figur 1.4	Digitaliseringens posisjoner	24	Figur 3.11	Stor estimeringsusikkerhet	116
Figur 1.5	Utviklingen mot intelligente handelsplattformer	26	Figur 3.12	Betafordeling, eller skjevfordeling	118
Figur 1.6	Hva er til hinder for digitalisering?	28	Figur 3.13	Kalkulator	123
Figur 1.7	Arbeidsutførelse i tre varianter	30	Figur 3.14	Prosjektkostnad SaaS	128
Figur 1.8	Overordnet arkitektur	31	Figur 3.15	Prisdrivere i SaaS-leveranser	130
Figur 1.9	P7-rammeverket	33	Figur 3.16	Akkumulert kost/gevinst (<i>on-premise</i>)	133
Figur 2.1	IT-strategiens utvikling	38	Figur 3.17	Akkumulert kost/gevinst (SaaS)	133
Figur 2.2	En utvikling	39	Figur 4.1	Systemenes posisjoner	138
Figur 2.3	Et årsak-virkningsscenario	42	Figur 4.2	Et eksempel på avgrensning av hva ERP-systemet skal støtte	139
Figur 2.4	«Architecture framework»	45	Figur 4.3	En moderne kategorisering av tjenester	141
Figur 2.5	Virksomhetsarkitektur	45	Figur 4.4	Fra MRP I til « <i>postmodern ERP</i> »	142
Figur 2.6	Bikubemodellen: En nedbrytning av hovedprosessområdene	52	Figur 4.5	Single-plattform/single-cloud	148
Figur 2.7	Når arkitekturene koples	58	Figur 4.6	En tredeling av systemlandskapet	149
Figur 2.8	Næringsnedbrytning i henhold til SN2007	60	Figur 4.7	Multi-plattform/single-cloud	150
Figur 2.9	Normalfordeling med standardavvik 1	62	Figur 4.8	Multi-plattform/multi-cloud	152
Figur 2.10	Bransjenormen = normalområdet	64	Figur 4.9	Arkitekturer og integrasjonsmetoder på en tidslinje	156
Figur 2.11	Bransjenormen - et taktskifte	68	Figur 4.10	Dokumentasjon av et API i Workday	157
Figur 2.12	Porters verdikjede	71	Figur 4.11	MDM-PIM-PDM	159
Figur 2.13	Et hierarki - fra det abstrakte til det konkrete	72	Figur 4.12	Faksimile fra Dagbladet 2. desember 2019	166
Figur 2.14	Systemstøttet prosess	73	Figur 4.13	kjennetegn ved SaaS	167
Figur 2.15	SCOR-modellen	75	Figur 4.14	Arkitekturvariantene	170
Figur 2.16	Analyseskjema	79	Figur 4.15	Utviklingsløpet fra <i>on-premise</i> til SaaS	173
Figur 2.17	Prosesskvaliteter	80	Figur 4.16	De ulike modellene fra Born SaaS - multi tenant til managed cloud single tenant	174
Figur 2.18	Arketypene og de finansielle indikatorene	81	Figur 4.17	ERP-markedet i Norge	176
Figur 3.1	Planverket etter oppstart	88	Figur 4.18	<i>Multi-plattform/single-cloud</i> i en Microsoft-kontekst	181
Figur 3.2	Fra endring til gevinst	89	Figur 4.19	SaaS-løsninger i et historisk perspektiv	186
Figur 3.3	Gevinstprofil og effektprofil	93	Figur 4.20	Det brede spekteret av verdiøkende produkter	192
Figur 3.4	Eksempler på effekt- og gevinststiler	94	Figur 4.21	Eksempel fra ISIC	194
Figur 3.5	ROI-modellens konstruksjon	102	Figur 4.22	Fire alternative virksomhetsmodeller	197
Figur 3.6	TCO-modellens konstruksjon (SaaS)	105			
Figur 3.7	TCO-modellens konstruksjon (<i>on-premise</i>)	108			

Tabelliste

Figur 4.23	Livsløpet hos programvareeier	199	Tabell 3.1	Et eksempel på et målprisregime	117
Figur 4.24	Livsløpets faser hos kunden	203	Tabell 3.2	Beregning av usikkerhet	119
Figur 4.25	Fra Karel Čapek «Rossums Universal Robots»	204	Tabell 3.3	Faktorer som påvirker prosjektkostnad	125
Figur 4.26	Robotens fire uttrykk	207	Tabell 3.4	Løsningsnivåer (noen eksempler)	126
Figur 4.27	PEPPER - den humanoide robot	209	Tabell 4.1	Eksempel på løsningskonsepter som støtter <i>multi-plattform/single-cloud</i> -arkitekturen	151
Figur 5.1	Prosjektorganisering	216	Tabell 4.2	Eksempel på løsningskonsepter som støtter <i>multi-plattform/multi-cloud</i> -arkitekturen	151
Figur 5.2	Djevelen ligger i detaljene	220	Tabell 4.3	Hvilke prosesser har behov for hva	160
Figur 5.3	Ressursmodell	222	Tabell 4.4	Bedriftskategorisering	175
Figur 5.4	Referat fra styringsgruppemøte	228	Tabell 5.1	Intervallene	247
Figur 5.5	Risikovurderinger i et tidsperspektiv	232	Tabell 5.2	Risikoregister	249
Figur 5.6	Kunden involverer seg i leveranseprosjektet og vice versa	240	Tabell 6.1	Et tenkt bedriftsscenario anno 2022	257
Figur 5.7	Risikomatrix	246	Tabell 6.2	Triggere og opprinnelse	259
Figur 5.8	Risikoposisjoner	248	Tabell 6.3	Eksempel på en omfattende tjenestekatalog	306
Figur 6.1	Den lange reisen mot målet	256			
Figur 6.2	Det vi egentlig kjøper	263			
Figur 6.3	Evalueringsmodell	269			
Figur 6.4	Rekkefølgen er viktig	272			
Figur 6.5	Kalkylemodellen som leverandørene skal forholde seg til (TCO-modellen)	275			
Figur 6.6	Dialogbasert anskaffelse (RFI+)	277			
Figur 6.7	Dialogbasert anskaffelse (RFI+ og RFP)	278			
Figur 6.8	Implementeringsmetodene	280			
Figur 6.9	Arbeidspakkestruktur (WBS)	287			
Figur 6.10	Plannivåene	297			
Figur 6.11	Forvaltningsmodell	303			
Figur 6.12	To ulike kontraktstrategier	309			
Figur 7.1	Et applikasjonscentrikt økosystem	313			
Figur 7.2	Tre viktige ISO-standarder	315			
Figur 7.3	Det utvidede økosystem	317			
Figur 7.4	Ansvarsdelingen	318			
Figur 7.5	<i>Multi-brand</i> -modellen	319			
Figur 7.6	Spillereglene endres	320			
Figur 7.7	Partnerens kompetanseprofil	321			
Figur 7.8	Evaluerings av leveranseteam	322			